CSG Liudger

LIUDGER

Genoeg te kiezen!

Profielkeuze bovenbouw havo en vwo

Raai

INHOUD

Welk profiel kies jij? 03
Keuzetraject 04
Planning profielkeuze 05
Vakkenpakket bovenbouw 06
Wiskunde 06
Havo: opbouw per profiel 07
Vwo: opbouw per profiel 08
Cultuur en Maatschappij (C&M) 09
Over het profiel 09
Vervolgopleidingen hbo 09
Vervolgopleidingen wo 09
Economie en Maatschappij (E&M) 10
Over het profiel 10
Vervolgopleidingen hbo 10
Vervolgopleidingen wo 10
Natuur en Gezondheid (N&G) 11
Over het profiel 11
Vervolgopleidingen hbo 11
Vervolgopleidingen wo 11
Natuur en Techniek (N&T) 12
Over het profiel 12
Vervolgopleidingen hbo 12
Vervolgopleidingen wo 12
Nieuwe vakken 13
Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV) 13
Maatschappijleer 14
Filosofie 15
Kunstvak Beeldend 16
Bedrijfseconomie 17
Natuur, leven en technologie (NLT) 18
IB (alleen voor tto) 18
Onderzoek en ontwerpen (O&O) 19
Goed om te weten 20
Extra vak binnen vrije ruimte 21
Extra vak en lesgarantie 21

WELK PROFIEL KIES JIJ?

Beste leerling,

Je staat op het punt om naar de bovenbouw van de havo of het vwo te gaan. Die wordt ook wel de Tweede Fase genoemd. De Tweede Fase is bedoeld om het onderwijs beter te laten aansluiten bij de eisen die in het hoger onderwijs worden gesteld en aan de veranderende maatschappij. Naast de brede vorming die binnen de vakken wordt aangeboden, komt de nadruk meer te liggen op vaardigheden en inzicht.

Je kunt op locatie Raai kiezen uit de vier profielen die worden aangeboden:
- Cultuur en Maatschappij (C&M)
- Economie en Maatschappij (E&M)
- Natuur en Gezondheid (N&G)
- Natuur en Techniek (N&T)

Een profiel bestaat uit verschillende delen:
- Vakken in het gemeenschappelijk deel
- Vakken in het profieldeel, onderverdeeld in verplichte profiel vakken en profielkeuzevakken
- Vakken in het keuzedeel (vrije ruimte)

Om je te helpen bij het maken van de keuzes is deze brochure gemaakt. Je vindt er meer informatie over de profielen, het vakkenpakket per profiel en de doorstroommogelijkheden. Op de locatie Raai is er een ruim aanbod aan keuzevakken en zijn veel combinaties mogelijk. Er valt dus heel wat te kiezen.

Gelukkig hoef je die keuze nog niet meteen te maken. Neem rustig de tijd en ga er over in gesprek met je medeleerlingen en anderen. Met behulp van de adviezen van de vakdocenten, je mentor, de decaan en je ouders kom je er in het vroege voorjaar vast wel uit. Ga uit van wie je bent, wat je wilt en wat je kunt!

We hopen dat de informatie je helpt bij het kiezen van een profiel dat bij jou past en wensen je veel succes!

Namens het team van CSG Liudger Raai,

Gert Schooten
Locatiedirecteur

KEUZETRAJECT

Welk profiel past het beste bij jou? Je profielkeuze is een belangrijk moment voor je toekomst. De keuze van je profiel heeft invloed op de studiemogelijkheden na het behalen van je diploma. Vervolgopleidingen kunnen verplichtingen stellen aan de vakken die je op de middelbare school hebt gevolgd.

In aanloop naar het maken van een profielkeuze volg je een keuzetraject. Het traject bestaat uit keuzebegeleidingslessen (decaanlessen), gesprekken met je mentor en eventueel met vakdocenten en de decaan. Ook je ouder(s)/verzorger(s) spelen een rol. Zij kennen jou het best en kunnen je helpen bij het nemen van een goede beslissing.
Tijdens de decaanlessen krijg je informatie over de Tweede Fase, de profielen, de vakken in de profielen en mogelijke vervolgopleidingen per profiel.

In deze brochure hebben we alle profielen in een overzicht gezet. Je kunt gemakkelijk zien uit welke vakken je kunt kiezen. In het vrije deel dien je twee gelijkwaardige vakken te kiezen. Bij tijdige aanmelding krijg je het profiel van je keuze. De school beslist over de toekenning van het keuzevak in de vrije ruimte; met uitzondering van wiskunde A, bij de keuze voor een C&M profiel.

PLANNING PROFIELKEUZE

NOVEMBER

Begeleidingslessen
Je krijgt gedurende periode 2 wekelijks les van de decaan aan de hand van dedecaan.net. Je maakt onder andere een profielkeuzetest en een interessetest.

JANUARI - FEBRUARI

Individuele gesprekken
In een gesprek met de decaan bespreek je jouw voorlopige profielkeuze.

JANUARI

Voorlichtingsavond
Tijdens de informatieavond voor jou en je ouder(s)/verzorger(s) wordt het profielkeuzeproces uitgelegd en informatie verstrekt over de verschillende vakken die gekozen kunnen worden.

FEBRUARI

Vakkenmarkt
Tijdens de vakkenmarkt kun je rechtstreeks jouw vragen stellen over verschillende vakken.

FEBRUARI

Vak-adviezen
De vakdocenten vullen de vak-adviezen in. Je gaat in gesprek met de docent indien er vragen over het advies zijn.

MAART - APRIL

Advisering team
Aan de hand van de vak-adviezen kan er een gesprek met de decaan en mentor volgen.

APRIL

Definitief profiel
De definitieve keuze moet begin april via de decaan worden ingeleverd en kan hierna niet meer gewijzigd worden.

VAKKENPAKKET BOVENBOUW

Het vakkenpakket is voor het grootste gedeelte door het ministerie vastgesteld. Wij hebben in het vrije deel enige ruimte om vakken aan verschillende combinaties toe te voegen. Soms is het roostertechnisch niet mogelijk om alle combinaties te kunnen maken.

WISKUNDE

Bij elk profiel hoort ook een bepaald soort wiskunde. We onderscheiden de profielvakken wiskunde C (alleen voor vwo), wiskunde A en wiskunde B. Wiskunde C is de meest eenvoudige variant. Het is een wiskundevorm die speciaal geschreven is voor de ‘C’ uit C&M. Het behandelt unieke onderwerpen zoals logica/logisch redeneren en perspectieftekenen. Algebraïsche vaardigheden zullen hier minder getoetst gaan worden dan bij wiskunde A (voor de alfa’s). Wiskunde B is de meest abstracte vorm van wiskunde op school (dus voor de bèta’s).

HAVO

OPBOUW PER PROFIEL

	gemeenschappelijk	profielvakken	profielkeuzevakken	vrije ruimte
C&M	Nederlands Engels Maatschappijleer Lichamelijke Opvoeding Culturele en Kunstzinnige Vorming Godsdienst	Geschiedenis Frans of Duits	**Kies 1 vak uit:** Aardrijkskunde Economie (wis A verplicht) **Kies 1 vak uit:** Frans, Duits Filosofie, Kunstvak Beeldend	Aardrijkskunde, Economie Wiskunde A Frans of Duits Kunstvak Beeldend Filosofie Bedrijfseconomie Biologie
E&M	Nederlands Engels Maatschappijleer Lichamelijke Opvoeding Culturele en Kunstzinnige Vorming Godsdienst	Wiskunde A Economie Geschiedenis	**Kies 1 vak uit:** Aardrijkskunde Bedrijfseconomie Frans Duits	Aardrijkskunde Bedrijfseconomie Filosofie Biologie Kunstvak Beeldend Frans of Duits
N&G	Nederlands Engels Maatschappijleer Lichamelijke Opvoeding Culturele en Kunstzinnige Vorming Godsdienst	Wiskunde A of B Biologie Scheikunde	**Kies 1 vak uit:** Natuurkunde Aardrijkskunde NLT O&O	Aardrijkskunde Natuurkunde NLT of O&O Kunstvak Beeldend Filosofie Bedrijfseconomie, Duits Economie
N&T	Nederlands Engels Maatschappijleer Lichamelijke Opvoeding Culturele en Kunstzinnige Vorming Godsdienst	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde	**Kies 1 vak uit:** NLT O&O Biologie	Biologie Economie Duits, Bedrijfseconomie NLT of O&O Filosofie Aardrijkskunde

Een combinatie van NLT en O&O is niet mogelijk

VWO
OPBOUW PER PROFIEL

	gemeenschappelijk	profielvakken	profielkeuzevakken	vrije ruimte
C&M	Nederlands Engels 2e moderne/klassieke taal* Maatschappijleer Lichamelijke Opvoeding Culturele en Kunstzinnige Vorming Godsdienst	Geschiedenis Wiskunde A of C	**Kies 1 vak uit:** Aardrijkskunde of Economie **Kies 1 vak uit:** Duits, Frans, Grieks, Latijn, Filosofie, Kunstvak Beeldend	Aardrijkskunde, Economie Duits of Frans Grieks of Latijn Kunstvak Beeldend Filosofie Biologie Bedrijfseconomie
E&M	Nederlands Engels 2e moderne/klassieke taal* Maatschappijleer Lichamelijke Opvoeding Culturele en Kunstzinnige Vorming Godsdienst	Wiskunde A of B Economie Geschiedenis	**Kies 1 vak uit:** Aardrijkskunde Bedrijfseconomie Duits Frans	Aardrijkskunde, Bedrijfs-economie Duits, Frans, Grieks, Latijn Filosofie Biologie Kunstvak Beeldend
N&G	Nederlands Engels 2e moderne/klassieke taal* Maatschappijleer Lichamelijke Opvoeding Culturele en Kunstzinnige Vorming Godsdienst	Wiskunde A of B Biologie Scheikunde	**Kies 1 vak uit:** Aardrijkskunde Natuurkunde NLT O&O	Aardrijkskunde NLT of O&O Natuurkunde Economie Filosofie Duits, Grieks, Latijn Kunstvak beeldend Bedrijfseconomie
N&T	Nederlands Engels Maatschappijleer 2e moderne/klassieke taal* Lichamelijke Opvoeding Culturele en Kunstzinnige Vorming Godsdienst	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde	**Kies 1 vak uit:** Biologie NLT O&O	Aardrijkskunde Biologie NLT of O&O Economie Filosofie Duits, Grieks, Latijn Kunstvak beeldend Bedrijfseconomie

**atheneum: Frans of Duits*
gymnasium: Grieks of Latijn

Een combinatie van NLT en O&O is niet mogelijk

CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ (C&M)

OVER HET PROFIEL

Het profiel Cultuur en Maatschappij is gericht op communicatie, onderwijs, kunst, cultuur en de sociaal maatschappelijke sector. Het profiel heeft veel verschillende vakken, waarmee je een brede algemene kennis opbouwt.

- Je kunt met dit profiel goed terecht in de communicatiesector. Alle vakken van C&M hebben te maken met communicatie: het overbrengen van informatie aan anderen.
- Met het C&M profiel kun je een rechtenopleiding volgen aan de universiteit of het hbo.
- Ook voor beroepen in het onderwijs is dit profiel geschikt. Voor sommige opleidingen, zoals leraar in een exact vak, is wellicht een ander profiel geschikter.
- Bij kunst kun je bijvoorbeeld denken aan het bestuderen van kunst bij de universitaire opleiding kunstgeschiedenis. Cultuur heeft veel met geschiedenis te maken. Het is eigenlijk alles wat een volk heeft voortgebracht. Daarom kun je alle talenstudies ook bij dit profiel rekenen.
- Bij dit profiel passen ook goed de sociaal maatschappelijke opleidingen, bijvoorbeeld Psychologie, Pedagogiek, Maatschappelijk Werk en Dienstverlening.

VERVOLGOPLEIDINGEN HBO*

Kunstacademie, Pabo, Bedrijfskunde, International Business and Languages, Rechten, Communicatie, Maatschappelijk Werk en Dienstverlening.

VERVOLGOPLEIDINGEN WO*

Studies in Talen en Literatuur, Communicatie, Theater (wetenschappen), Filosofie, Geschiedenis, Kunstgeschiedenis, sociale opleidingen, (Toegepaste) Psychologie, Rechten, Bedrijfskunde.

**Vervolgopleidingen kunnen eisen stellen t.a.v. de vakken die je volgt in het profielkeuzedeel en de vrije ruimte van het profiel. In sommige gevallen is er sprake van een toelatingsexamen of screening. Daarnaast zijn er opleidingen die een Numerus Fixus hanteren. Dat betekent dat er een beperkt aantal studenten wordt toegelaten.*

ECONOMIE EN MAATSCHAPPIJ (E&M)

OVER HET PROFIEL

Denk je erover na om later iets te willen doen in de richting van economie, management, handel, administratie, accountancy of toerisme? Dan zit je goed met het profiel E&M.

- Economie en geschiedenis zijn profielvakken. Havo-leerlingen volgen wiskunde A als verplicht profielvak, vwo-leerlingen kiezen tussen wiskunde A en B. Sommige universitaire economische opleidingen stellen wiskunde B verplicht. Dat geldt bijvoorbeeld bij de opleiding Econometrie en Actuariële Wetenschappen. Met wiskunde B in je vakkenpakket word je daarnaast toegelaten tot verschillende Informatica- en wiskundeopleidingen.

VERVOLGOPLEIDINGEN HBO*

Small Business & Retail Management, Hogere Hotelschool, Bedrijfskunde, Fiscaal Recht en Economie, Sociaal Juridische Dienstverlening, Accountancy, Bedrijfseconomie.

VERVOLGOPLEIDINGEN WO*

Bedrijfskunde, Economie, Bestuurskunde, International Business, Sociale geografie, Operationele research en management, Vrijetijdswetenschappen.

**Vervolgopleidingen kunnen eisen stellen t.a.v. de vakken die je volgt in het profielkeuzedeel en de vrije ruimte van het profiel. In sommige gevallen is er sprake van een toelatingsexamen of screening. Daarnaast zijn er opleidingen die een Numerus Fixus hanteren. Dat betekent dat er een beperkt aantal studenten wordt toegelaten.*

NATUUR EN GEZONDHEID (N&G)

OVER HET PROFIEL

Het profiel N&G past bij jou als je belangstelling hebt voor gezondheidszorg, chemie, dieren, planten en water. Mogelijkheden genoeg, op voorwaarde dat je uit de voeten kunt met de exacte vakken.

- De vakken scheikunde, wiskunde en biologie zijn verplicht. Je kunt kiezen tussen wiskunde A en wiskunde B.
- Voor sommige vervolgopleidingen geldt dat wiskunde B verplicht is. Dat geldt ook voor het vak natuurkunde. Zo is natuurkunde verplicht bij de hbo-opleiding Maritieme Techniek en bij Geneeskunde op de universiteit.
- Met wiskunde B en natuurkunde kun je toegelaten worden tot veel technische opleidingen en verschillende Informatica- en Wiskundeopleidingen.
- Opleidingen op het gebied van milieu en voeding passen goed bij het N&G profiel. Wiskunde B is daarbij wel een vereiste.

VERVOLGOPLEIDINGEN HBO*

Logopedie, Voeding en Diëtiek, Verpleegkunde, Fysiotherapie, Maritieme Techniek, Communication and Multimedia Design, Bouwkunde.

VERVOLGOPLEIDINGEN WO*

Geneeskunde, Tandheelkunde, Diergeneeskunde, Farmacie, Landbouwstudies, Milieukunde, Science and Technology, Bewegingswetenschappen.

**Vervolgopleidingen kunnen eisen stellen t.a.v. de vakken die je volgt in het profielkeuzedeel en de vrije ruimte van het profiel. In sommige gevallen is er sprake van een toelatingsexamen of screening. Daarnaast zijn er opleidingen die een Numerus Fixus hanteren. Dat betekent dat er een beperkt aantal studenten wordt toegelaten.*

NATUUR EN TECHNIEK (N&T)

OVER HET PROFIEL

Het profiel N&T richt zich op opleidingen waarin exacte vakken een belangrijke rol spelen. Jij interesseert je voor berekenen, onderzoeken, ontwerpen, bouwen, testen en analyseren.

- Natuurkunde, scheikunde en wiskunde B zijn verplichte profielvakken.
- Het profiel N&T is een voorwaarde om toegelaten te worden tot de meeste technische studies.
- Het profiel N&T is ook geschikt voor opleidingen waarbij de exacte vakken een minder prominente rol spelen, denk bijvoorbeeld aan de studie Rechten.

VERVOLGOPLEIDINGEN HBO*

Bouwkunde, Informatica, Milieutechniek, Werktuigbouwkunde, Food innovation, Kunstmatige Intelligentie, Bos- en Natuurbeheer.

VERVOLGOPLEIDINGEN WO*

Lucht- en ruimtevaarttechniek, Industrieel ontwerpen, Scheikunde, Natuurkunde, Technische Informatica, Sterrenkunde, Electrical Engineering.

**Vervolgopleidingen kunnen eisen stellen t.a.v. de vakken die je volgt in het profielkeuzedeel en de vrije ruimte van het profiel. In sommige gevallen is er sprake van een toelatingsexamen of screening. Daarnaast zijn er opleidingen die een Numerus Fixus hanteren. Dat betekent dat er een beperkt aantal studenten wordt toegelaten.*

NIEUWE VAKKEN

CULTURELE EN KUNSTZINNIGE VORMING (CKV)

Het doel van het vak ckv is je wegwijs te maken in de wereld van kunst en cultuur. Het vak bestaat uit 4 domeinen:

1. Verkennen
2. Verbreden
3. Verdiepen
4. Verbinden

Verkennen

In twee jaar tijd breng je een bezoek aan meerdere voorstellingen van verschillende kunstdisciplines. Havo-leerlingen gaan naar 5 voorstellingen en vwo-leerlingen naar 7. De verschillende kunstdisciplines zijn: Opera/operette/musical - Theater/ toneel - Dans - Cabaret - Muziek - Beeldende kunst, museum, tentoonstelling of beeldenpark/route Schilderkunst, fotografie en ruimtelijk werk - Design/ toegepaste kunst - Architectuur - Film.

Verbreden

Je schrijft een verslag over de bezochte voorstellingen volgens de richtlijnen die in de kijkwijzer omschreven staan. Dit verslag wordt samen met de hieronder genoemde beeldende opdracht vastgelegd in een kunstdossier.

Verdiepen

Bij ckv ga je, individueel of samen, een artistiek creatief proces onderzoeken. Kenmerken hiervoor zijn: nieuwsgierigheid, dieper kijken, activeren, procesdenken, gedocumenteerd vastleggen en productgericht werken. Dit betekent dat je een bij de discipline behorende beeldende opdracht maakt. Hierbij wordt zowel het proces als het product beoordeeld.

Verbinden

Je bent in staat om ervaringen en inzichten te benoemen en kunt aangeven wat dit voor jouw toekomst kan betekenen. Je legt de keuzes bij het maken van een opdracht vast en kunt deze verantwoorden.

Dummy

Tijdens de twee jaren dat je ckv volgt, houd je een cultureel dagboek bij. We noemen dat een ‘dummy’.

Afsluiting

Het vak telt mee voor het eindexamen. Het eindcijfer is onderdeel van het combinatiecijfer.

KUNST
CULTUUR
ACTIVITEIT

MAATSCHAPPIJLEER (MAAT)

Het vak maatschappijleer is een vak in het gemeenschappelijk deel van je opleiding. Maatschappijleer lijkt op andere vakken, omdat je er kennis verzamelt (over de maatschappij, de samenleving) en je leert vaardigheden, bijvoorbeeld samenwerken en discussiëren. Het verschilt met andere vakken, omdat het maatschappelijke problematiek en processen behandelt.

Laten we eens kijken naar het probleem 'luchtvervuiling'. Je leert bij scheikunde wat luchtvervuiling betekent (teveel kooldioxide in de lucht), bij biologie wat het gevolg is voor plant en dier (kans op uitsterven), bij aardrijkskunde dat het te maken heeft met klimaatveranderingen (broeikaseffect) en bij economie dat luchtvervuiling komt door de industriële productie van massagoederen (principe van vraag en aanbod).

Bij maatschappijleer bekijk je luchtvervuiling op een andere manier. Je leert je af te vragen welke belangen een rol spelen: waarom wordt er zoveel geproduceerd en wie hebben daar belang bij? Welke gewoonten houden mensen erop na? Wat willen we met onze aarde? Meestal moet de regering zorgen voor een oplossing en die kijkt naar de belangen en gewoonten van veel verschillende groepen mensen. De uitkomst is bijvoorbeeld strengere regels voor onder andere het gebruik van de auto of voor fabrieken die teveel kooldioxide uitstoten.

De thema's die bij maatschappijleer aan de orde komen, zijn: Rechtsstaat, Verzorgingsstaat, Parlementaire democratie en Pluriforme Samenleving (= het voorkomen van veel verschillende vormen van leven in onze samenleving).

Het wordt afgesloten in het vierde leerjaar van het vwo en het vijfde leerjaar van de havo met een eindcijfer, dat meetelt voor je eindexamen.

FILOSOFIE (FIL)

Het vak filosofie is onderdeel van de vrije ruimte in de profielen voor zowel havo- als vwo-leerlingen.

Wat doen we nu eigenlijk bij het vak filosofie? Dat is een goede vraag! En goede vragen horen bij filosofie. Zonder vragen kan je niet leren. Maar wat leren we dan eigenlijk bij filosofie? Het antwoord op deze vraag is: leren denken. Maar dat doe je toch altijd al? Ja, maar bij filosofie leer je denken over het denken.

Wij mensen denken over van alles na en vragen ons van alles af. Maar niet elke vraag is een filosofische vraag. Wanneer je je afvraagt hoe je een kast van IKEA in elkaar zet, of wat je vandaag als ontbijt zal gaan eten, dan ben je niet aan het filosoferen.

In de filosofie gaat het om 'grote' vragen zoals:
- In welke situatie is martelen toegestaan?
- Is technologische ontwikkeling goed?
- Is filosofie eigenlijk wel een wetenschap?
- Kunnen dieren denken?
- Ben je jezelf nog als je je herinneringen niet meer hebt?
- Kan ik ooit iets zeker weten?

Wat je misschien al opvalt, is dat er geen feitelijk antwoord bestaat op deze vragen. Daarom zullen we in de lessen na gaan denken over deze vragen door te leren wat filosofen hierover zeiden en schreven, maar ook door discussie en debat. Zo leer je je te verplaatsen in andere perspectieven en een beargumenteerd standpunt in te nemen in plaats van je mening te roepen.

Filosofie is één van de beste voorbereidingen op welke studie of werk dan ook. Wat je ook doet, je moet altijd denken. Dus, een beetje training op dat gebied kan geen kwaad. Het is bewezen dat leerlingen die het vak filosofie hebben gevolgd over het algemeen beter presteren bij een vervolgstudie.

Maar het belangrijkste is dat jij nieuwsgierig bent, vraagtekens durft te zetten bij andermans uitspraken en hierover in gesprek wil gaan. Herken je je hierin? Dan is filosofie echt een vak voor jou!

Filosofie: "Kan ik ooit iets zeker weten?"

KUNSTVAK BEELDEND (KUBV)

Het vak bestaat uit twee onderdelen: kunst algemeen en kunst beeldende vormgeving.

Kunst algemeen

Kunst algemeen is een vak dat zich verdiept in kunst en cultuur in de breedste zin van het woord. Je kunt denken aan bijvoorbeeld beeldende kunst, muziek, theater, architectuur en dans. Vanuit verschillende invalshoeken als historisch, maatschappelijk en wetenschappelijk, wordt naar kunst gekeken en worden er verbanden gelegd. Je gaat relaties tussen verschillende tijdsperiodes herkennen en je krijgt een beeld van de functies die kunst vervult. Er worden een aantal periodes behandeld vanuit die invalshoeken. De Middeleeuwen worden vooral behandeld vanuit het kerkelijk (religieus) perspectief. De 17e eeuw in Nederland wordt behandeld vanuit de invalshoek macht. Bij de periode van de Romantiek in de 19e eeuw spelen de technische ontwikkelingen een belangrijke rol. De 20e eeuw komt ook aan bod. Hierin heeft de kunst een enorme vlucht genomen en worden o.a. film- en videokunst, televisie en musical nader bestudeerd. Je sluit kunst algemeen af met een centraal eindexamen.

Kunst beeldende vormgeving

Bij Kunst beeldende vormgeving staat het begrip vormgeving centraal. Er wordt gewerkt vanuit de beeldaspecten zoals compositie en kleur, maar ook vanuit een maatschappelijk en kunsthistorisch oogpunt. Beeldende vormgeving bestaat uit een praktisch deel en een theoretisch deel. Bij het praktische deel worden opdrachten/werkstukken uitgevoerd in uiteenlopende technieken en materialen; ruimtelijk en in het platte vlak, op zichzelf staand en voor een bepaalde toepassing. Er zijn zowel individuele als groepsopdrachten.

Binnen beeldende vormgeving wordt geen specialisatie van tekenen, handenarbeid, textiele vormgeving of fotografie gevraagd. Het theoretisch deel bestaat uit een kunstbeschouwende oriëntatie op aspecten van de beeldende kunst. Kunst beeldende vormgeving wordt afgesloten met een schoolexamen.

Eindbeoordeling

De resultaten van het centraal examen Kunst algemeen en het schoolexamen Kunst beeldende vormgeving bepalen samen het cijfer voor dit vak.

BEDRIJFSECONOMIE (BE)

Het vak bedrijfseconomie heeft overeenkomsten met het vak economie. Maar waar economie vaak naar grote en algemene zaken kijkt, kijk je bij bedrijfseconomie steeds naar één organisatie: een bedrijf of een sportclub bijvoorbeeld.

Bedrijfseconomie is gericht op het management van organisaties. Het functioneren van organisaties is een belangrijke invalshoek. De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Interne organisatie: Uit welke afdelingen is een organisatie opgebouwd? Hoe zit het met het personeelsbeleid?
- Financieel beleid: Hoe bereken ik de kost- of verkoopprijs?
- Financiering: Kan ik nu beter geld lenen of eigen vermogen aantrekken?
- Financiële verslaggeving: Hoe lees ik het jaarverslag van mijn voetbalclub en hoe de jaarrekening van Philips?
- Marketing: Hoe bereik ik de doelgroep van mijn product en zorg ik ervoor dat ze het product kopen tegen de beste prijs?
- Informatievoorziening met behulp van de computer: Informatie verzamelen via internet, het overzichtelijk presenteren van informatie met behulp van staafdiagrammen, enz.

Daarnaast leer je ook zaken die in het algemeen voor je toekomst van belang kunnen zijn, zoals een financiële planning, trouwen en samenwonen, solliciteren, hypotheken en belastingen.

Bedrijfseconomie is een profielkeuzevak in het profiel E&M. In de andere profielen kun je het vak kiezen in de vrije ruimte. Dat wil zeggen: welke profiel je ook gekozen hebt, je hebt altijd de mogelijkheid om voor het vak bedrijfseconomie te kiezen. Het wordt afgesloten met een schoolexamen en een landelijk examen.

NATUUR, LEVEN EN TECHNOLOGIE (NLT)*

Heb je al eens willen ervaren hoe het is om een moord op te lossen? Of wat er allemaal nodig is om de ruimte in te gaan? Dat kun je ontdekken met het vak NLT!

Bij NLT staat elke periode een ander actueel thema centraal. Eerst leer je van alles over de methode, bijvoorbeeld hoe redoxreacties werken of hoe je kunt bepalen welke plek geschikt is voor een nieuwe en duurzame energiecentrale. Verschillende bètavakken komen zo aan bod. Op die manier zie je hoe biologie, natuur-, schei-, wis- en aardrijkskunde samenkomen. Omdat deze vakken aan bod komen, is NLT een keuzevak voor leerlingen met een NG of NT-profiel.

Deze kennis ga je gebruiken voor een eindopdracht. Hierin heb je vrijheid om te werken aan iets dat jou aanspreekt. Niet kennis staat centraal bij dit vak, maar juist het leren van nieuwe vaardigheden is belangrijk. Daarom is er geen centraal examen, alleen een schoolexamen (scheelt weer stress bij de eindexamens). Deze vaardigheden kun je goed gebruiken bij je vervolgstudie en in het werkveld daarna.
Dus kies je voor een N-profiel en ben je breed geïnteresseerd? Dan is NLT het vak voor jou!

Voor meer informatie:

IB (alleen voor tto)

A chance to use your English more creatively? An advantage in studying? Discussions based on books and the news? An exam that will take you across borders?

The International baccalaureate (IB) Language A2 will do all that, by offering a program that is the best follow-up after TTO 3. The regular English program is part of the IB program. We expect students who successfully end TTO 3 to do the IB program.

Required for IB: 7,0 (not rounded) as an average grade for English in TTO 3 at the end of the year.

Critical thinking

For IB, you will read several modern and classic works of literature in English. These will be used for writing assignments and oral exams. Discussions about newspaper articles may also be an important part of your reading work. Reading and writing are essential parts of the IB program, which aims to teach you how to be a critical thinker and a creative speaker of English.

The exam

You will take your regular English exam (CE) and you will have the possibility to take the IB exam as well (V6). Orals, writing assignments, debates: these are all part of the tests you will take before your exams. These will also be part of the regular exam programme, so your IB orals also count as regular orals etcetera.

ONDERZOEK EN ONTWERPEN (O&O)*

(nieuw voor leerlingen die na het vmbo naar de havo gaan)

Het technasium is een uitdagende en ondernemende vorm van onderwijs op havo- en vwo-niveau. Heb je een N-profiel, dan kun je kiezen voor het vak O&O als profielkeuzevak of in de vrije ruimte van het profiel.

Bij het technasium leer je door opdrachten in de praktijk uit te voeren. Je krijgt een opdracht van een opdrachtgever van buiten school. Bijvoorbeeld een nul-energie drijfhuis ontwerpen of waterverspilling onderzoeken. Iedere periode komt er een nieuw project aan bod. Je werkt samen in een team, waarbinnen je je tot een expert kan ontwikkelen.

In het examenjaar zoek je zelf een opdracht die bij je past. Een mentor van het hbo of de universiteit begeleidt je bij deze ‘meesterproef’. De eindbeoordeling wordt bepaald door de opdrachtgeven, mentor en de docent.

Je maakt bij het technasium kennis met de beroepspraktijk en vervolgstudies uit de wereld van bèta en techniek. Je ontdekt je eigen kwaliteiten en belangstelling omdat elke opdracht anders is. Ben je heel nieuwsgierig? Vind je het leuk om iets te onderzoeken of een technische oplossing voor een vraagstuk te bedenken? Dan is het vak O&O echt iets voor jou!

* *Dit vak sluit je af in je examenjaar (havo 5 of vwo 6) met het schoolexamen. Je doet dus geen centraal examen in dit vak. Het betekent dat je in 6 (havo) of 7 (vwo) vakken centraal eindexamen doet.*

GOED OM TE WETEN

VAKWISSEL OF OVERSTAP

Soms kom je er gedurende de eerste periode achter dat je het verkeerde vak gekozen hebt. Dan is er een beperkte mogelijkheid in havo 4 en vwo 4 om van vak te wisselen. Je kan tot de eerste toetsweek aangeven dat je van vak wilt wisselen. Een eventuele vakwissel bespreek je eerst met je ouders/verzorgers, mentor, de vakdocent en de decaan. Daarna richt je een schriftelijk verzoek aan de decaan, ondertekend door één van je ouders/verzorgers, waarin je duidelijk aangeeft waarom je van vak wilt veranderen en dat je op de hoogte bent van de eventuele consequenties. Het is aan de schoolleiding of de overstap mogelijk is. Hierbij wordt onder andere rekening gehouden met de groepsgrootte, roostertechnische mogelijkheden en de omvang van de in te halen lesstof. Bovenstaande geldt ook als je de overstap naar havo 4 wilt maken. Bij het neerleggen van een door het docententeam gegeven negatief advies voor vwo 4 is afstromen naar havo 4 gedurende het lopende schooljaar niet mogelijk. Na de eerste lesweek van periode 2 is een vakwissel of overstap niet meer mogelijk. Dit geldt ook voor een tussentijdse overstap van vwo 5 naar havo 5.

Als je in havo 4 wilt overstappen naar het mbo, dien je zo spoedig mogelijk contact op te nemen met de decaan van de havo, mw. de Langen.

Alle toetsen van periode 1 dienen altijd te worden gemaakt, ook als je hebt aangegeven van vak te willen wisselen of een extra vak wilt te laten vallen (vwo).

DYSLEXIE (VWO)

Vwo-leerlingen die erkend dyslectisch zijn, kunnen een verzoek indienen om vrijgesteld te worden van de tweede moderne of klassieke vreemde taal binnen een N-profiel. In geval van vrijstelling dient de leerling een ander vak te volgen. Als een leerling gebruik wil maken van deze regeling, kan hij/zij (of zijn/haar ouder(s)/verzorger(s)) een verzoek indienen tot dispensatie voor de tweede moderne vreemde taal bij de teamleider vwo bovenbouw.

De havo kent binnen het profiel N&G en N&T geen verplichte tweede vreemde taal. Vrijstelling op grond van dyslexie voor de tweede vreemde taal is daarom niet van toepassing op havo-leerlingen.

EXTRA VAK BINNEN DE VRIJE RUIMTE (VWO)

Voor vwo-leerlingen geldt dat het in de bovenbouw mogelijk is om één of meerdere vakken extra te kiezen, bijvoorbeeld omdat het nuttig zal zijn bij een vervolgstudie, of omdat je graag iets extra's wilt en kan doen. We stellen hieraan de volgende eisen:

- de docent bij wie je het vak in de derde klas volgde, geeft een positief vak-advies;
- voor het extra vak heb je minimaal een 7,0 op het laatste rapport in de derde klas behaald of voor alle vakken gemiddeld minimaal een 7,0;
- de bevorderingsvergadering stemt in met de keuze;
- het extra vak wordt gehonoreerd mits de groepsgrootte en het cluster dit toelaten.

Voor de havo geldt dat er geen extra vak gekozen kan worden in havo 4. Mocht je de ambitie hebben om te willen opstromen naar het vwo na het behalen van je havo diploma, dan dien je dit kenbaar te maken bij de decaan bij het maken van de profielkeuze.

Bij eventueel opstromen naar vwo 5, kan er onder dezelfde voorwaarden als het vwo, een extra vak worden gekozen aan het begin van havo 5. Meestal gaat het om een tweede vreemde taal (Duits of Frans).

EXTRA VAK EN LESGARANTIE

We kunnen geen lesgarantie aanbieden voor een extra vak, omdat dat onoverkomelijke roostertechnische problemen zou kunnen opleveren. Een extra vak wordt niet mee geroosterd in het basisrooster. Met het rooster in de hand kan een leerling wel kijken of er extra uren te volgen zijn in tussenuren of eventueel tijdens andere lessen. Voorwaarde is wel dat de lesgevende docent te allen tijde daarvoor toestemming moet geven, zowel om een ingeroosterde les niet te volgen ten faveure van een extra vakles, als om een extra vakles te volgen. Bij het laatste geldt voor de docent dat het maximaal aantal leerlingen in een klas niet overschreden mag worden. In dat geval moet de leerling zich de stof voor dat vak in de eigen tijd in de eigen tijd bestuderen en zelf het initiatief nemen om medeleerlingen of docenten om hulp te vragen.

Ook moeten voor extra vakken alle toetsen, praktische opdrachten en handelingsdelen die in het PTA staan, gemaakt worden. In het rooster van de toetsperiodes proberen we rekening te houden met extra vakken, maar het kan gebeuren dat je drie toetsen op een dag moet maken. Bij toetsen die tussendoor gegeven worden, verwachten we dat je zelf initiatief neemt om afspraken met de docent te maken.

Als je besluit te willen stoppen met het extra vak, moeten je ouders/verzorgers de decaan hiervan schriftelijk in kennis stellen. Je bespreekt het vervolgens met de decaan en teamleider en licht je beslissing toe bij de betreffende docent. Stoppen kan op elk moment in het jaar. Let wel: dit geldt alleen voor het extra gekozen 9e vak; er kan niet binnen de vrije ruimte van vakken worden gewisseld.

Personeel
CHILLED VIBES
TOMMY

Contactgegevens decanaat CSG Liudger Raai

Mw. Eva de Langen
decaan havo
e.langen@csgliudger.nl

Mw. Bodien Grijpstra
decaan vwo
b.grijpstra@csgliudger.nl

CSG Liudger

Raai | CSG Liudger
school voor havo en vwo